

FRANSUZ TILIDA INTENSIVLIK KATEGORIYASINING IFODALANISHI

Saidova Muxlisa Narmetovna

Muxlisaaidova60@gmail.com

Urganch davlat universiteti

“Fakultetlararo chet tillari” kafedrası fransuz tili o‘qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada intensivlik kategoriyasi haqida fikr yuritilgan bo‘lib, jumladan, fransuz tilida intensivlikning ifodalanish usullari va ularga oid misollar tahlilga tortilgan. Shuningdek, fransuz tilida ma’no kuchaytirishga xizmat qiluvchi ravishlar va sifatlarning o‘zbek tilidagi ekvivalentlari ham ko‘rsatib berilgan.

Annotation : This article discusses the category of intensity, including the methods of expression of intensity in French and their examples. Also, the Uzbek equivalents of idioms and adjectives that serve to strengthen the meaning in the French language are also shown.

Аннотация : В данной статье рассматриваются категории интенсивности, в том числе способы выражения интенсивности во французском языке и их примеры. Также показаны узбекские эквиваленты идиом и прилагательных, служащие для усиления значения во французском языке.

Kalit so‘zlar: Intensivlik, intensifikatsiya hodisasi, intensifikatorlar, kuchaytiruvchi kombinatsiyalar, modellar.

Key words: Intensity, intensification phenomenon, intensifiers, intensifying combinations, models.

Intensivlik universallik tabiatga ega tushunchadir. Boshqacha qilib aytganda, intensivlik birinchi navbatda keskinlikdir. Aslida, intensivlikning bu ta'rifi so'z odatda ega bo'lgan ma'noga zid kelmaydi, ya'ni intensivlik so'zning to'g'ri ma'nosini o'zgartirmaydi, balki uni neytral holatdan "masofa", uning darajasini oshiradi. Intensifikatsiya darajalanish, ya'ni ma'lum bir ma'noni bo'rttirish va yoki uni ozaytirib ko'rsatish demakdir. Yanada tushunarliroq qilib ifodalasak, o'zbek tilida yuz – bet –aft – bashara – turq – jamol – chehra kabi sinonimik qatorlar hosil

qilinishi mumkun. Fransuz tilida esa le visage – la face – la figure – la charme-
l'apparence – la physionomie – la gueule.

Fransuz tilida intensivlikni daraja hosil qiluvchi qo‘shimchalar, sifatdoshning darajasi, undov gaplar, ravishlar orqali ifodalash mumkin. Masalan, ular turli xil prefikslar (o‘ta sezgir, o‘ta yengil - hypersensible, ultraléger)) yoki qo‘shimchalar bilan tartibga solinadi: "modifikatorlar" ("modificateurs") funksiyasi (shuningdek, "intensifikatorlar"- "intensificateurs") juda / aksincha / juda (katta), juda (kichik), bir oz / (comme assez / plutôt / très (grand), tout (petit), un peu / kabi butunlay (aql dan ozgan -complètement fou), (dahshatli, kulgili -terriblement, drôlement), tarzda yoki tenglikni taqqoslash orqali (ham [buyuk] kabi, kabi -(aussi [grand] que, comme), pastlik (kamroq, unchalik emas / kabi emas- moins que, pas autant / pas aussi yoki ustunlik (kattaroq [kattaroq] dan, yaxshiroq, yomonroq - plus [grand] que, meilleur, pireplus [grand] que, meilleur, pire) yoki hatto ustun tomonidan (eng [katta], eng kichik [yaxshi], eng yaxshi, eng yomon - le plus [grand], le moins [gentil], le meilleur, le pire).

Har xil turdagi miqdor ko‘rsatkichlari ham mavjud raqamni miqdoriy aniqlashni o‘zgartirishi mumkin yoki ot ifodalovchi massa (bir necha, bir qancha , ko‘p – quelques, plusieurs, beaucoup de). Ko‘p sonli sifatlar mavjud bo‘lib, ularning asosiy xususiyati ular o‘z sinflarining boshqa shakllaridan faqat paradigmatic intensivlik darajasiga ko‘ra farqlanadi. Bunday munosabatlar, masalan, katta va ulkan, go‘zal va yoqimli, yaxshi va ajoyib -grand et immense, beau et ravissant, bon et excellent ou extraordinaire yoki g‘ayrioddiy yoki sovuq froid va muzlash glacial o‘rtasida kuzatiladi. Bu kabi sifatdan hosil bo‘lgan otlarga kelsak, ularning soni intensiv qiymatga ega bo‘lmagan sifatdoshdan kelgan otdan sezilarli darajada kichik. Quyidagi misollar vaziyatni yanada aniqroq ko‘rsatadi:

a'lo > a'lo - excellent > excellence, ulkan > cheksizlik - immense > immensité
favqulodda > g‘ayrioddiy - extraordinaire > extraordinarité muzlik > muzlik -
glacial > glacialité , hayratlanarli > zavq - ravissant > ravissance.

Kuchaytiruvchi sifatlar ko‘pincha darajani ifodalash uchun ishlatiladi. Bu sifatlar yordamida ergash gaplar yanada kuchaytiruvchi ma’no ifodalashi mumkin. Kuchaytirgichlar sifatning ma’nosini yanada kuchliroq ifodalashga xizmat qiladi. Quyida bir nechta umumiy kombinatsiyalarga misollar keltirilgan.

1.Kuchaytiruvchi ravishlar - Adverbes intensificateurs :

- **Juda + sifatdosh:** juda chiroyli, juda katta, juda kuchli - **Très + adjectif :** très beau, très grand, très fort

- **Haqiqatan + sifatdosh - Vraiment + adjectif :** vraiment génial, vraiment délicieux chindan ham ajoyib, juda mazali.

- **Extrêmement + adjectif :** extrêmement rapide, extrêmement chaud - ekstremal + sifatdosh: nihoyatda tez, nihoyatda issiq.

2. Kuchaytiruvchi modellar:

- **Shunchalar + sifatdoshi:** juda chiroyli, juda mehribon, juda kuchli - **Si + adjectif :** si beau, si gentil, si puissant

- juda ko‘p + sifatdosh : juda g‘amgin, juda charchagan - **Tellement + adjectif :** tellement triste, tellement fatigué:

Bu kuchaytiruvchi ravishlar va modellar sifatning qiyosiy yoki ortirma darajasiga yanada kuch qo‘shadi va uni odatdagidan kuchliroq qilish yoki ta’kidlash ma’nosini bildiradi. Ushbu kombinatsiyalar ikkita element o‘rtasidagi taqqoslashni kuchaytiradi va kuchaytirilgan sifatdoshga urg‘u berib, ta’kidlab ko‘rsatadi. Sifatlarining qo‘shimchalar bilan kuchayuvchi birikmalarini tahlil qilish va kuchaytiruvchi modellar bu tuzilmalarning tildagi ahamiyatini ta’kidlaydi. Xulosa bir necha xil bo‘ladi lekin barchasi sifatlardan tashqari intensivlikni ifodalash uchun ishlatiladi:

✓ Cause – sabab: Ma parole, tu as passé un mois en Afrique ! = "Tu es tout bronzé." So‘zim, sen Afrikada bir oy bo‘lipsan = sen butunlay qoraygansan.

✓ Conséquence - natija: On s'est fait éclater la panse. = "On a beaucoup mangé." - Qornimiz yorilib ketdi. = "Biz juda ko‘p ovqatlandik."

✓ Ketma-ketlik orqali intensivlikni ifodalovchi maxsus konstruktsiyalar ham mavjud: [à – infinitif], [tellement... que].

✓ Comparaison – Taqqoslash: Piyer pomidor kabi qizil. = "juda qizil"

✓ Énonciation - Bo‘rttirish. Je t'assure que j'ai mal au dos = Acte de langage assertif intense car accompli avec intensité – Seni ishontirib aytamanki, meni belim og‘riyapti = qat‘iy nutq harakati tufayli intensivlikning ifodalanishi.

Yuqoridagi misollardan kelib chiqqan holda shuni aytish mumkinki, sifatlar ma’no kuchaytirishda muhim ahamiyatga ega. Fransuz tilida yana tabiatan intensivlik xususiyatiga ega sifatlar ham mavjuddir, masalan, optimal, maksimal, minimal, suprême, extrême, ultime.

Xulosa qilib aytadigan bo‘lsak, fransuz tilida ma’no kuchaytirishga xizmat qiluvchi ravishlar ham, sifat va uning darajalari, shuningdek, kombinatsilar yoki qo‘shimchalar ham, barcha-barchasidan foydalanishdan asosiy maqsad - so‘zlovchi nutqini go‘zal va jozibador, tushunarli, ta’sirchan qilib tinglovchiga yetkazishdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Romero C. “Pour une définition générale de l’intensité dans le langage”, Travaux de linguistique, 2007. 57-68.
2. Rouanne L. “Intensité et délocutivité dans les adverbes en – ment”, Revue romane, 2010. 45-69.
3. Rouanne L. “La séquence adverbe d’intensité+de+nom : quelques raisons de son évolution, son maintien ou sa disparition”. Revue romane, 2010
4. Clara Romero. Les adjectifs intensifs. L’adjectif en français et à travers les langues, CRISCO, Jun 2001, Caen, France. pp.449-462.
5. Veronique Lenepveu. Dans Travaux de linguistique .2007/2 (n° 55), pages 45 à 60

Research Science and Innovation House